

# Motion till riksdagen

1989/90:U610

av Kaj Nilsson och Ragnhild Pohanka (båda mp)

Tibet

---

Vi i miljöpartiet de gröna har under år 1988 och 1989 vid flera tillfällen uppmärksammat den svenska utrikesministern på de akuta problemen i Tibet på grund av oroligheter där i samband med den kinesiska ockupationen och Dalai Lamas fredssträvanden.

Tibet omfattar en fjärdedel av Kinas yta, motsvarande EG-ländernas sammanlagda yta. Där bor endast 6 miljoner tibetaner. Denna omständighet är en del av problemet, eftersom det är så få i förhållande till Kinas miljardbefolkning.

Tibet är det högst belägna landet i världen och detta har präglat landets historia. Tibetanerna har en 2 000-årig historia som nation med en befolkning isolerad bland bergen. Denna isoleringspolitik varade ända till år 1950, då kineserna ockuperade landet.

Kina angav två skäl för intrånget: dels att Tibet alltid varit en del av Kina, dels att Kina befriade tibetanerna från ett föråldrat socialt system och att Tibet behöver Kina för att kunna utvecklas kulturellt och ekonomiskt.

Båda typerna av argument är imperialistiska och koloniala. Detta beror i sin tur på att Beijngregeringen aldrig förstått vad problemet Tibet verkligen innebär, inte vet vad tibetanerna känner, vad Tibets historia är, varför tibetanerna protesterar, varför tibetanerna älskar och vördar Dalai Lama etc.

Tibetanerna vill inte ha kineserna i sitt land. De hävdar att Tibet är ett självständigt land, alltid har varit och skall så förbli. De anser också att Tibet blev invaderat 1950 och att deras land sedan dess varit olagligt ockuperat.

Kineserna säger att Tibet alltid varit en del av Kina och vad vi säger i denna motion är inblandning i Kinas inre angelägenheter. Påståendet att Tibet alltid tillhört Kina är rent nonsens. I detta sammanhang skulle detta föra för långt att utreda saken.

## Tibet och de mänskliga rättigheterna

Den 10 december 1988 firade Kina för första gången (40-års)-jubileet av de mänskliga rättigheterna. Det skedde på ett storslaget sätt, men de gjorde en reservation vid tolkningen av rättighetsförklaringen: "Vi har inte nödvändigtvis samma uppfattning om de mänskliga rättigheterna som västnationerna har, därför att vi menar att individuella mänskliga rättigheter inte är lika viktiga som grupprättigheten."

Samma dag demonstrerade tibetanerna i Lhasa för självständighet och mänskliga rättigheter. De kinesiska myndigheterna blev förvånade. Den som ledde femtonmannademonstrationen och ropade slagord blev skjuten rakt igenom huvudet. Ingen provokation eller våld hade förekommit.

## Vad har hänt i Tibet?

Efter den kinesiska inmarschen 1950 har inte bara tibetanerna tagit skada utan även naturen. Tidigare hade alltid en ekologisk balans mellan natur och befolkning rått i landet; ingen svält hade förekommit tidigare. Med ockupationen fördes 500 000 kinesiska soldater och dessutom civila in i Tibet. Man förbjöd odling av korn och beordrade veteodling istället. Sedan kineserna kom till Tibet har tre svältperioder ägt rum.

Sedan 1950 har ca 1,2 miljoner tibetaner dött, inte endast av svält utan i revolter mot kineserna, av självmord, i fångläger och fängelser. Det är mer än en sjättedel av befolkningen.

Tibet har haft en rik kulturhistoria inom litteratur, konst, arkitektur och vetenskap. Mellan 1956 och 1966, alltså före kulturrevolutionen i Kina, förstördes ca 80% av Tibets historiska byggnader – tempel, bibliotek, medicinska institut och religiösa byggnader av alla slag. Allt totalförstördes.

De återstående 20 % förstördes under kulturrevolutionen. Vid slutet av denna fanns av 6 400 kloster tretton (13) kvar! Som ett slags kompensation till dessa dåd har tibetanerna fått åttavåningshus i Lhasa och Shigatse, men i dessa byggnader bor kineser. Man har fått elektricitet, men elkablarna leder bara till byar där kineserna bor. I Lhasa finns elektricitet för både tibetaner och kineser, men den är ransonerad för tibetanerna o.s.v. Tibetanerna behandlas på alla sätt som andra klassens medborgare i sitt eget land.

En medlem av den kinesiska regeringen besökte faktiskt Tibet år 1980, nämligen Hu Yaobang. Chockad inför vad han fick se, satte han upp en plan, vars genomförande skulle återföra levnadsstandarden i landet till 1959 års nivå. Olyckligtvis avled Hu Yaobang i fjor. Den ekonomiska levnadsstandarden i dag tycks sakta närma sig 1959 års nivå.

## Tibet förr

Tibet före 1949 var inte något idealsamhälle utan ett gammalt föråldrat samhälle som resten av Centralasien på den tiden, inklusive Kina. Det intressanta är emellertid frågan var Tibet skulle ha stått i dag om Kina inte invaderat landet. Eller hur kommer Tibet att utvecklas den dag kineserna tågar ut ur landet.

## Tibetaner i exil

Utan pengar, utan territorium men med en mängd motstånd och svåra hinder har tibetanerna skapat ett slags modern exiltillvaro med spridning i hela Indien.

Dalai Lama har föreslagit att "Exil-Tibet" skall vara en demokratisk stat med en konstitution som garanterar de mänskliga rättigheterna och att allmänna val skall hållas. Dalai Lama själv är beredd att stiga åt sidan vad gäller styrelsen för att tibetanerna skall erbjudas ett verkligt demokratiskt system.

Dalai Lama har framfört en fempunktsplan för att återställa freden och respekten för de mänskliga rättigheterna i Tibet och för att skydda Tibets identitet som nation, dess kultur och andliga tradition.

Dessa fem punkter är:

1. att förklara Tibet som fredszon och dra tillbaka de kinesiska trupperna;
2. att upphöra med den planerade invandringen av kineser, vilken hotar tibetanernas existens som folk;
3. att återge tibetanerna deras fundamentala mänskliga och demokratiska rättigheter och frigge de politiska fångarna;
4. att återuppbygga och skydda Tibets ekologi och att upphöra med att använda Tibet för produktion av kärnvapen och som avstjälningsplats för kärnavfall;
5. att inleda en dialog mellan Kina och Tibet om Tibets framtida status och förhållandet mellan de tibetanska och kinesiska folken.

## Vad kan vi göra?

Många länder har skickat skrivelser i vilka de förklarat att de är bekymrade över läget i Tibet ochbett Kina att börja samtala med Dalai Lama. Denne har också bett om att sådana samtal eller diskussioner skall komma igång och samtidigt lagt fram en kompromisslösning. Han har i den föreslagit att Tibet skulle ha kontroll över inrikesfrågorna men att Kina skulle få besluta om utrikespolitiken.

Vidare skulle Kina få ha kvar sina trupper i Tibet tills landet förklaras som "fredscenter" med status av ett slags nationalpark, där även människor kan bo och avmilitariseras med syfte att förklaras som fredszon i Centralasien, ett område där alla nationer kunde diskutera ostörda. För detta krävs att alla stater runt Tibet är villiga att samarbeta. Många tibetaner är emellertid besvikna över detta kompromissförslag.

Kineserna säger att de vill förhandla men hittar alltid på ursäkter för att inte behöva göra det. Kineserna skulle vinna stor prestige om de kom till förhandlingsbordet och förde direkta samtal med Dalai Lama.

Vi anser att Kinas nuvarande politik i Tibet, särskilt med politiskt förtryck och aktiv invandring av ett stort antal kineser till Tibet, hotar överlevnaden av det tibetanska folkets religiösa, kulturella och nationella identitet.

I Sverige kan vi utöva påtryckningar på Kina i avsikt att klargöra för den kinesiska regeringen att svenskarna inte accepterar vad som sker i Tibet under nuvarande omständigheter. Vi uppmanar den svenska regeringen att spela en aktiv roll i stödet för det tibetanska folkets rimliga och legitima krav på att bestämma över sitt eget politiska, ekonomiska, kulturella och sociala öde medelst fredliga medel och verka för ett slut på ockupationen av Tibet.

## Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att möjliggöra fredssamtal mellan Dalai Lama och den kinesiska regeringen, förslagsvis i Stockholm,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det är

angeläget att Dalai Lama och representanter för den tibetanska exilregeringen inbjuds officiellt till Sverige för samtal om Tibets problem,

Mot. 1989/90  
U610

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om det tibetanska folkets rätt till självbestämmande bör väckas på in-stundande möte i februari 1990 i Förenta nationerna om de mänskliga rättigheterna såväl som i andra FN-organ och internationella fora, i enlighet med FN:s generalförsamlings resolution nr 1723/XVI.

Stockholm den 18 januari 1990

*Kaj Nilsson (mp)*

*Ragnhild Pohanka (mp)*